

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

УДК 366.5

Наталія ПРИТУЛЬСЬКА

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ

Проаналізовано стан реформування системи захисту прав споживачів в Україні на відповідність європейським підходам. Визначено проблеми формування системи захисту прав споживачів на сучасному етапі та запропоновано напрями їх вирішення.

Ключові слова: захист прав споживачів, реформування, керівні принципи, директива, безпечність харчових продуктів, державна споживча політика, державні органи виконавчої влади.

Притульская Н. Система защиты прав потребителей в Украине: проблемы реформирования. Проанализировано состояние реформирования системы защиты прав потребителей в Украине на соответствие европейским подходам. Определены проблемы формирования системы защиты прав потребителей на современном этапе и предложены пути их решения.

Ключевые слова: защита прав потребителей, реформирование, руководящие принципы, директива, безопасность пищевых продуктов, государственная потребительская политика, государственные органы исполнительной власти.

Постановка проблеми. Увага світу до процесу розвитку економіки України спрямована значною мірою на стан і тенденції змін споживчого ринку і перш за все на дотримання при розробці стратегії розвитку держави прав та інтересів його центрального суб'єкта – споживача. Такий підхід є пріоритетом Європейського Союзу, що відображено в багатьох документах, зокрема Хартії на захист прав споживачів (Резолюція № 543, 25-ї сесії Консультативної Асамблеї ЄС 1973 р.) [1]. Організація Об'єднаних Націй наполягає на відповідальності керівництва держави за формування системи захисту прав споживачів. "Керівними принципами на захист інтересів споживачів",

прийнятими Генеральною Асамблеєю ООН, резолюція 39/248 від 09.04.1985 р., задекларовано такі положення: "Урядам слід створювати або підтримувати належну інфраструктуру для відпрацювання та здійснення політики у сфері захисту прав споживачів і контролю за нею. Формування державної політики повинно здійснюватися через консультації з діловими колами, організаціями споживачів й іншими відповідними групами з проведенням публічного обговорення моделей споживання. Урядам слід проводити в життя політику, що суворо визначає відповідальність виробника та продавця" [2].

В Україні одним із пріоритетних завдань визнано необхідність реформування системи захисту прав споживачів із метою забезпечення її відповідності європейським підходам, які засвідчили свою ефективність як в рамках Стратегії споживчої політики ЄС на 2007–2013 рр. [3], так і Програми дій ЄС у сфері споживчої політики на період 2014–2020 рр. [4]. Європейський вектор розвитку економіки та соціальної політики України має бути чітко окресленим і зрозумілим громадянам нашої країни та міжнародній спільноті, адже ринкова економіка не працює без визнання вирішальної ролі споживача як центрального фігуранта ринкових відносин у форматі держава – споживач – бізнес, а отже й без ефективної державної функції – захисту прав споживачів.

Мета роботи – здійснення критичного аналізу поточної ситуації реформування вітчизняної системи захисту прав споживачів в контексті євроінтеграції.

Обговорення. Міжнародні та національні практики захисту прав споживачів базуються на визнаних в усьому цивілізованому світі принципах і засадах, дотримання яких гарантує країнам успішне інтегрування до спільної системи цінностей – прав людини на якісне та безпечне споживання, а також стимулювання громадської активності споживачів. Держава повинна підтримувати:

- пріоритет інтересів споживачів перед інтересами будь-яких бізнесових, політичних, корпоративних та інших угруповань;
- превентивність у побудові державної політики та діяльності у сфері захисту прав споживачів;
- прозорість і відкритість в інформаційному просторі державної політики та відповідних дій щодо захисту прав споживачів;
- соціальний діалог між державою та громадськими організаціями споживачів;
- поєднання зусиль урядових і громадських структур у створенні бар'єрів для нечесної підприємницької практики;
- гарантія захисту споживачів від шкоди їхньому здоров'ю і безпеці;
- сприяння підвищенню просвіти громадян у сфері їхніх прав, законних інтересів та ефективних механізмів захисту прав споживачів на ринках товарів, робіт, послуг;

• принцип здорового споживання з урахуванням інтересів нинішніх і майбутніх поколінь.

Розглянемо реальну практику ЄС. На рівні Ради Європи, об'єднуючого уряду країн – членів, діє Рада з питань зайнятості, соціальної політики, охорони здоров'я та захисту прав споживачів. На рівні Єврокомісії питання охорони здоров'я та споживчої політики об'єднані й перебувають під патронатом одного з єврокомісарів. На рівні Європейського парламенту питаннями внутрішнього ринку та захисту прав споживачів займається відповідний комітет. Кожна з країн – членів ЄС має певну самостійність у підходах до внутрішньої споживчої політики й покладає державні повноваження щодо формування та реалізації державної політики захисту прав споживачів найчастіше на міністерство економіки, в деяких країнах – на міністерство юстиції, міністерство соціальної політики, міністерство охорони здоров'я, у Польщі, наприклад, – безпосереднє підпорядкування Прем'єр-міністру.

Статтею 42 Конституції України визначено, що "Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів".

Державна політика захисту прав споживачів має бути системною, консолідованою з органами місцевого самоврядування та громадськими об'єднаннями споживачів. Вона потребує системного й цілеспрямованого підходу, постійного удосконалення (у т. ч. із урахуванням питань технічного регулювання як інструменту для захисту прав споживачів). Зазначене передбачає низку цілісних заходів економічного, правового та організаційного характеру. Послідовна й ефективна споживча політика є важливим чинником розвитку економіки країни, що забезпечує вплив на повсякденне життя населення, сприяє підвищенню добробуту споживачів, створює сприятливі умови ведення бізнесу для сумлінних виробників товарів і послуг. Основним завданням органів державної влади є продовження процесу перетворення України на заможну європейську державу, пріоритетом якої є створення високих стандартів життя населення.

Формування системи захисту прав споживачів в Україні здійснювалося з часів набуття нею незалежності. Починалася вона із розробки та прийняття в 1991 р. Закону України "Про захист прав споживачів" [5], визнаному міжнародними експертами одним із кращих в Європі. У 1996 р. було створено Державний комітет у справах захисту прав споживачів із розгалуженою системою територіальних управлінь по всій країні. Проводилась активна робота із громадськими організаціями споживачів і бізнесу. В подальшому система пережила декілька масштабних за формою та змістом перетворень, що суттєво впливали на ситуацію у сфері захисту прав споживачів, стандартизації, сертифікації та інших видів діяльності. Етапів реорганізації централь-

ного органу виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів було декілька: Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України (2000 р.), Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики (2003 р.), Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів (2012 р.).

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" [6] утворено Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів (Держспоживпродслужба). Шляхом перетворення реорганізували Державну ветеринарну та фітосанітарну службу й приєднали до служби, яка утворюється, Державну інспекцію з питань захисту прав споживачів і Державну санітарно-епідеміологічну службу, поклавши на новостворену службу функції з реалізації державної політики, які виконували органи, що припиняються.

Доцільність створення Держспоживпродслужби обґрунтовується досягненням таких завдань:

- упровадження регуляторної моделі, яка передбачає кількість та функції контролюючих органів відповідно до стандартів ЄС;
- досягнення прийняттого рівня адаптації системи державного контролю у відповідних сферах до європейської моделі;
- удосконалення проведення державного контролю у відповідних сферах регулювання, зокрема через уніфікацію процедур державного контролю;
- визнання еквівалентності системи державного контролю країнами, до яких вітчизняні виробники планують експортувати продукцію, і, відповідно, відкриття ринків таких країн для цієї продукції;
- скорочення кількості державних лабораторій приблизно в 5–7 разів;
- усунення дублювання інспектування, що проводяться на підприємствах;
- зменшення адміністративного тиску на підприємців через скорочення регулятивних функцій органів виконавчої влади.

При розгляді тексту положення про Держспоживпродслужбу привертає увагу компілятивний характер документа, в якому в різних частинах представлено по-різному прописані тези щодо однакових по суті видів діяльності та функцій. Це може свідчити про практично механічний характер їх поєднання із різних документів, що мали відношення до різних служб, в один. Тобто має місце порушення принципу системності, необхідний при створенні документу аналогічного рівня.

Новій службі делеговано функції зі здійснення державного ринкового нагляду; контролю (нагляду) за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих

цін; метрологічного нагляду; державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів; у галузі ветеринарної медицини, карантину та захисту рослин, пестицидів і агрохімікатів; у сфері насінництва та розсадництва; охорони прав на сорти рослин; застосування фінансових санкцій до суб'єктів господарювання за порушення законодавства про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення.

Найбільш вагомою і за обсягом, і за сутністю діяльності є складова щодо безпечності харчової продукції. Службі приписано здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю, державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, здоров'ям і благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами, кормами та іншими об'єктами санітарних заходів; застосуванням санітарних і ветеринарно-санітарних заходів, профілактичних і протиепідемічних заходів щодо охорони в межах компетенції території України від проникнення хвороб людей, тварин і рослин із території інших держав або карантинних зон, здійснення контролю за виконанням фітосанітарних заходів; здійснення в межах компетенції контролю за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення.

Тобто фактично підтверджено, що положення перш за все направлено на забезпечення поєднання значної кількості складових державного регулювання сфери безпечності харчових продуктів, системи контролю за нею. Це повністю кореспондується зі здійсненням гармонізації законодавства України із законодавством ЄС у сфері безпечності та якості харчових продуктів через введення в дію Закону України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" [7], що передбачає запровадження в Україні моделі європейської системи безпечності харчових продуктів.

На цей же горизонтальний рівень управлінських рішень позиціонована функція щодо захисту прав споживачів. Причому в зазначеному положенні виписано лише частину з усіх існуючих напрямів діяльності в цій сфері.

Усі позиції, що делеговані новій службі та стосуються захисту прав споживачів, представлено через такі функції:

- державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і реклами в цій сфері;
- здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів (у т. ч. споживачів виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння);

- перевірка додержання суб'єктами господарювання, що проводять діяльність у сфері торгівлі та послуг, вимог законодавства про захист прав споживачів, а також правил торгівлі та надання послуг;
- здійснення контрольних перевірок правильності розрахунків із споживачами за реалізовану продукцію відповідно до закону;
- накладання на суб'єктів господарювання сфери торгівлі та послуг, у т. ч. ресторанного господарства, стягнення за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Постановою Кабінету Міністрів України № 442 на новоутворену службу покладаються "функції з реалізації державної політики, які виконували органи, що припиняються". Важливість цієї тези для сприйняття ситуації, що виникла в період реформування, важко переоцінити:

1) державна політика у сфері захисту прав споживачів на сьогодні фактично відсутня; має місце невідповідність статті 42 Конституції України;

2) нова служба априорі буде й надалі неспроможна "реалізувати політику у сфері захисту прав споживачів" навіть за умови її розробки, тому що суть і сфера охоплення системи захисту прав споживачів значно ширше, ніж система забезпечення окремої сфери діяльності.

Слід зазначити, що відповідно до Стратегії сталого розвитку "Україна-2020" [8], *дві реформи визначено окремо: реформа у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів і реформа у сфері захисту прав споживачів*. Реальні ж дії щодо створення Держспоживпродслужби свідчать про невідповідність Керівним принципам ООН на захист прав споживачів, зокрема щодо додержання принципу *пріоритету інтересів споживачів порівняно з інтересами будь-яких корпоративних груп*. Адже створення Держпродспоживслужби передбачає поєднання двох вищезазначених реформ в одну. В рамках системи захисту прав споживачів перебувають усі сектори та сегменти споживчого ринку, серед переліку яких, зокрема, харчові продукти. Однак жоден із секторів не може бути винесений над системою захисту прав споживачів. Всеукраїнською федерацією споживачів "ПУЛЬС" у свій час розроблено та подано до Держспоживінспекції концепцію споживчої політики, яка була трансформована в документ "Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів" і прийнята Урядом 5 червня 2013 р. розпорядженням КМУ № 777-р [9].

Із серпня 2014 р. в Україні діяв мораторій на перевірки суб'єктів господарювання, зокрема й на перевірки за скаргами споживачів до Держспоживінспекції. Тобто вже більше року контролюючі органи в країні не працюють, але з бюджету їм справно виділяється фінансування. Зменшення навантаження на бізнес через мораторій на перевірки здійснено за рахунок інтересів і прав споживачів, порушення яких набуває масштабів. Проте споживачам немає до кого звернутися за державним захистом своїх прав: Держспоживінспекція багато

місяців не функціонує, а Держспоживпродслужба ще не працює. До того ж в місцевих органах влади ліквідовані відповідні підрозділи з питань захисту прав споживачів. Наразі керівництво Держспоживпродслужби не передбачає створення департаменту / окремого підрозділу з питань захисту прав споживачів, не говорячи про розробку та впровадження нової державної політики у сфері захисту прав споживачів на основі кращого міжнародного досвіду та директив ЄС, які є частиною Угоди про асоціацію "Україна – ЄС".

Отже, конституційні гарантії державного захисту споживачів залишилися декларативними, а всі набуті досягнення в цій сфері втрачені, що грубо протирічить підходам ЄС.

За сучасних умов бурхливого розвитку економічних процесів у світі, жорсткої конкуренції суб'єктів підприємництва правове регулювання захисту прав споживачів відіграє дедалі важливішу роль, адже, здебільшого, споживачем визнається непрофесіонал, який придбаває товари та послуги для задоволення особистих потреб. Зусилля продавців (до яких умовно віднесемо всіх, причетних до створення, просування, реалізації товару, надання послуг), як правило, направлені не на задоволення потреб споживачів, а в першу чергу – на отримання прибутку. При цьому вони закономірно володіють більш повною інформацією про товари та послуги, що реалізуються. Загалом, політика України та Європейського Союзу в сфері захисту прав споживачів повинна спрямовуватися на зменшення подібної асиметрії між споживачами та продавцями, підвищення рівня безпеки та здоров'я людей, покращення стандартів життя.

Україна (першою з країн СНД) прийняла Закон "Про захист прав споживачів", чим засвідчила повагу до міжнародних засад цивілізованого захисту громадян як споживачів. Реформування законодавчої бази у сфері захисту прав споживачів мало за мету врахування вимог європейських підходів і принципів. Однак в Україні наслідком "реформування" стала розпорошеність Закону України "Про захист прав споживачів". Із цього Закону вилучено всі норми щодо харчової продукції, її якості, безпечності та здійснення державного нагляду. На неприпустимість таких дій звертається увага і в Європейській Хартії захисту споживачів, а саме: "Національне законодавство з питань захисту прав споживачів має містити загальні вимоги з безпечності харчових продуктів, інших товарів, а також послуг". Отже, запланована реформа у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів не повинна здійснюватися за рахунок спотворення Закону України "Про захист прав споживачів" та звуження чинного рівня прав споживачів.

Згідно з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [10] продовжується робота щодо приведення у відповідність вітчизняного законодавства до вимог європейського. Зокрема, згідно Плану імпле-

ментації актів законодавства ЄС з питань захисту прав споживачів (розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 164) передбачено запровадити низку Директив Європейського Союзу. Таким чином, можна констатувати, що реформування проходять під гаслом турботи про споживача, а в реальності споживач став беззахисним.

При цьому європейською стратегією споживчої політики визначено принципову необхідність зміни акценту з можливостей виробників на потреби споживачів, запровадження превентивного підходу до забезпечення прав споживачів, у т. ч. на безпечність та якість товарів і послуг. У європейській практиці, зокрема при розгляді відповідних судових справ, діє презумпція невинності споживача. У разі іншого – підприємець повинен довести провину споживача. Усі відповідні міжнародні та європейські норми визнані вищими органами влади в Україні. Недотримання та пряме порушення цих та інших норм правових документів, ігнорування кращих європейських практик співпраці держави, бізнесу та представників громадських об'єднань споживачів задля вирішення ключових проблем життєзабезпечення та добробуту громадян підриває авторитет влади України перед світовою та європейською спільнотою.

Відношення влади та бізнесу до інтересів споживачів є найпершим індикатором розвитку суспільства. Громадські організації споживачів України націлені на дієвий та ефективний діалог з представниками органів влади, сприяючи втіленню в практику сучасних європейських підходів, що базуються на науці, освіті, забезпечуючи розвиток здорового конкурентного середовища, об'єднуючи ресурси компетентності та небайдужості. Державна підтримка громадських об'єднань споживачів здатна допомогти реалізації величезного потенціалу громадянського руху споживачів в інтересах усього суспільства.

Міжнародним законодавством, на відміну від українського, задеклароване право споживачів бути почутим. Це право повинно бути реалізоване в Україні не лише шляхом захисту прав споживачів у разі їх порушення, а й також на превентивному рівні через участь споживачів у формуванні державної споживчої політики шляхом представництва їх громадських організацій у процесах прийняття рішень, розробки законодавчих норм і правил у всіх сферах економічної діяльності, які стосуються інтересів споживачів. Як свідчить практика розвинутих країн світу, державі вигідно делегувати частину своїх функцій громадським організаціям споживачів, підтримати їх спеціалізацію за сферами товарного ринку та видами діяльності (правозахисні, дослідницькі, порівняльних тестувань тощо), створити умови для розвитку конsumerських видань, інтернет-порталів, розвинути практику консультування споживачів тощо. Це впливатиме на розвиток здорової конкуренції, підтримку добросовісної практики ведення бізнесу, сприятиме звуженню простору для вчинення коруп-

ційних дій через прозорість і вільний доступ громадян до відкритої інформації.

Разом з тим, реформування системи захисту прав споживачів в Україні здійснюється представниками підприємництва, а лідери та спеціалісти громадських об'єднань споживачів свідомо усунені організаторами від процесу, який до того ж відбувається в непрозорий спосіб і порушує положення Угоди про асоціацію "Україна – ЄС" (зокрема, ст. 421). Це прямий шлях до створення ще одного потужного центру корупції, імітації реформ і повного ігнорування прав та інтересів тих, для кого власне реформа й здійснюється.

Останніми рішеннями Уряду, зокрема, Постановою КМУ від 18.11.2015 № 942 Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів підпорядковано Міністерству аграрної політики та продовольства України (аналогічна практика в країнах Євросоюзу відсутня). Це вводить в колапс систему захисту прав споживачів в Україні, позбавить багатомільйонну спільноту громадян державних гарантій, передбачених ст. 42 Конституції України, та стане перешкодою для виконання глави 20 "Захист прав споживачів" Плану імплементації Угоди про асоціацію "Україна – ЄС".

Виходячи з наведеного вище, доцільним для захисту конституційних прав споживачів є врахування при подальших кроках реформування системи захисту прав споживачів наступних пропозицій:

- розроблення державної політики у сфері захисту прав споживачів і відповідної програми щодо її виконання на найближчу та віддалену перспективу. При цьому в прозорий спосіб залучити до розробки документів представників споживчої громадськості, в т. ч. із урахуванням європейського досвіду участі споживачів у формуванні державної споживчої політики шляхом їх представництва в процесах прийняття рішень, розробки норм і правил у всіх сферах діяльності, які стосуються інтересів споживачів;

- розроблення нових і гармонізація чинних законодавчих і нормативно-правових актів із документами ЄС у сфері захисту прав споживачів;

- розбудова системи та забезпечення ефективної роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів;

- забезпечення координованих дій центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення ефективного вирішення комплексу завдань із дотримання захисту прав та інтересів споживачів;

- забезпечення представництва та збільшення впливу споживачів на формування політики у сфері захисту прав споживачів і технічного регулювання;

- забезпечення створення освітніх навчальних програм щодо захисту прав споживачів і споживчої просвіти;
- забезпечення належного рівня об'єктивності та достовірності інформації про товари й послуги з метою забезпечення споживачів можливістю зробити свідомий вибір серед ринкових пропозицій;
- створення системи "єдиного вікна" щодо розгляду звернень споживачів у разі порушення їх прав – національного інтерактивного комунікаційного порталу для споживачів;
- забезпечення судовою системою вирішення проблем захисту прав споживачів, особливо щодо відшкодування майнової та моральної шкоди;
- захист внутрішнього ринку від небезпечних і неналежної якості товарів (робіт, послуг), створення гарантій їх безпечності та якості;
- розвиток системи порівняльних досліджень товарів і послуг та незалежних споживчих експертиз;
- забезпечення розвитку наукових досліджень у сфері захисту прав споживачів.

Висновки. Для нормалізації ситуації в Україні у відповідності до кращого досвіду країн світу доцільно створити єдиний державний координаційний центр, що відповідає за споживчу політику, забезпечує представництво споживачів у процесах прийняття рішень, що стосуються їх інтересів і прав, взаємодію з професійним, науковим, освітнім, експертним середовищем, громадськими організаціями споживачів, здійснює ефективне законодавче регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хартия защиты потребителей, принятая 25-й сессией Консультативной Ассамблеи Европейского Союза в 1973 г. : Рез. № 543 // Защита прав потребителей. — М : АО "Бизнес информ", 1996.
2. *Резолюція 39/248* Генеральної Асамблеї ООН "Керівні принципи для захисту інтересів споживачів": Прийнята 09.04.1985 р. на 106-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН.
3. *Стратегія* споживчої політики Європейського Союзу на 2007–2013 роки. — Режим доступу : www.eeas.europa.eu.
4. *Програма дій ЄС* у сфері споживчої політики на період 2014–2020 рр. — Режим доступу : www.eeas.europa.eu.
5. Про захист прав споживачів: Закон України № 3682-ХІІ від 15.12.1993 (із змінами і доповненнями від 01.12.2005 № 3161-IV). — Режим доступу : www.rada.gov.ua.
6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442. — Режим доступу : <http://kmu.gov.ua>.
7. Закон України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів". — Режим доступу : www.rada.gov.ua.

8. Стратегія сталого розвитку "Україна-2020": Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. — Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
9. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 777-р. від 5 червня 2013 р. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/777-2013-%D1%80>.
10. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом. — Режим доступу : <http://kmu.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2015.

Pritulska N. System of consumer rights protection in Ukraine: reformation problems.

Background. The attention of all word to the process of Ukrainian economy development is largely focused on the state and trends of the consumer market and, above all, on compliance of consumer rights and interests during the state strategy evolution. This approach is a priority of the European Union and is reflected in numerous documents, including the Charter on consumer protection, Guidelines on consumer protection and so on.

The necessity of consumer right protection reforming, which the aim is the compliance with European approaches, is recognized one of the priority tasks in Ukraine. European vector of economic and social Ukrainian policy development must be clearly defined. Market economy does not work without an effective state function of consumer protection.

The *aim* of work is critical analysis of current state of the national consumer protection reform in the context of European integration process.

Discussion. International and national consumer protection practices are based on recognized throughout all civilized world principles and norms. State consumer protection policy must be systemic, consolidated with local government bodies and public associations of consumers. Formation of consumer protection had been carried out in Ukraine since independence of Ukraine, in particular with the adoption in 1991 of Law "On Consumer Rights Protection" and the establishment of the State Committee on Consumer Protection.

Nowadays the Cabinet of Ministers of Ukraine has created the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection (Derzhspozhyvprodsluzhba), to which some functions, including consumer rights protection, were delegated. The most significant both on volume and essence activity is the part, which is connected with ensuring of food safety. But, according to the Strategy of Sustainable Development *Ukraine-2020*, two reforms (the reform in the field of food safety and quality and the reform in the field of consumer protection) were identified separately. The creation of Derzhprodspozhyvsluzhba involves a combination of the two aforementioned reforms into one. Thus, the constitutional guarantees of state consumer protection remained declarative, all acquired achievements in this area were lost. It roughly contradicts the approaches of EU.

The consequence of this "reform" in Ukraine also became the scattering of the Law of Ukraine "On Consumers' Rights Protection". The norms on food, its quality, safety and state supervision were removed. Thus, it can be concluded that reform takes place under the motto of consumer's worries, but in reality the consumer had become defenseless.

For the protection of consumer constitutional rights it is necessary to take into account subsequent steps of the consumer protection reform international approaches considering the domestic realities.

Conclusion. Thus, for the normalization of the situation in Ukraine in accordance with the best practices of the world it is useful to establish a single national coordination center, which would be responsible for consumer policy. It should provide interaction with the professional, scientific, educational, experts, customers' NGOs, implement effective legislative regulation and provide representation of consumers in the decision-making processes relating to their interests and rights.

Keywords: consumer rights protection, reform, guidelines, directive, food safety, consumer state policy, state executive authorities.

REFERENCES

1. Hartija zashhity potrebitelej, prinjataja 25-j sessiej Konsul'tativnoj Assamblei Evropejskogo Sojuza v 1973 g. : Rez. № 543 // Zashhita prav potrebitelej. — M : AO "Biznes inform", 1996.
2. Rezolucija 39/248 General'noi' Asamblei' OON "Kerivni pryncypy dlja zahystu interesiv spozhyvachiv": Prynjata 09.04.1985 r. na 106-mu plenarnomu zasidanni General'noi' Asamblei' OON.
3. Strategija spozhyvchoi' polityky Jevropejs'kogo Sojuza na 2007–2013 roky. — Rezhym dostupu : www.eeas.europa.eu.
4. Programa dij JeS u sferi spozhyvchoi' polityky na period 2014–2020 rr. — Rezhym dostupu : www.eeas.europa.eu.
5. Pro zahyst prav spozhyvachiv: Zakon Ukrai'ny № 3682-III vid 15.12.1993 (iz zminamy i dopovnennjamy vid 01.12.2005 № 3161-IV). — Rezhym dostupu : www.rada.gov.ua.
6. Pro optymizaciju systemy central'nyh organiv vykonavchoi' vlady: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 10 veresnja 2014 r. № 442. — Rezhym dostupu : <http://kmu.gov.ua>.
7. Zakon Ukrai'ny "Pro osnovni pryncypy ta vymogy do bezpechnosti ta jakosti harchovyh produktiv". — Rezhym dostupu : www.rada.gov.ua.
8. Strategija stalogo rozvytku "Ukrai'na-2020": Ukaz Prezydenta Ukrai'ny № 5/2015 vid 12.01.2015 r. — Rezhym dostupu : <http://www.president.gov.ua>.
9. Koncepcija derzhavnoi' polityky u sferi zahystu prav spozhyvachiv: Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrai'ny № 777-r. vid 5 chervnja 2013 r. — Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/777-2013-%D1%80>.
10. Ugoda pro asociaciju mizh Ukrai'noju ta Jevropejs'kym sojuzom. — Rezhym dostupu : <http://kmu.gov.ua>.